

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ СПОРТСМЕНІВ У СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СПОРТУ: РОЛЬ СПОРТИВНИХ ФЕДЕРАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ

Юрій Кризський, Олександр Пижов

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Професіоналізація та комерціалізація сучасного спорту посилюють ризики травматизму, психоемоційного виснаження, контрактної нестабільності й правової уразливості спортсменів, що зумовлює необхідність формування цілісної системи їхнього соціального захисту. Наявне регулювання характеризується фрагментарністю, спричиненою поєднанням норм публічного права та внутрішніх правил спортивних організацій, а також нерівною інституційною спроможністю федерацій щодо забезпечення єдиних стандартів, контролю їх виконання і доступу спортсменів до ефективного правового захисту.

Матеріали та методи. Метою дослідження є обґрунтування ролі спортивних федерацій як інституційних інтеграторів соціального захисту спортсменів у системі сталого розвитку спорту та розроблення організаційно-правових механізмів його реалізації. Методологія поєднує системний підхід, формально-юридичний і порівняльно-правовий аналіз, а також метод правового моделювання для конструювання багаторівневої архітектури управління.

Результати. Соціальний захист спортсменів визначено як комплекс правових, організаційних, фінансових і медико-психологічних гарантій, що охоплюють трудові та квазітрудова відносини, страхування і компенсації, медичний супровід, психічне здоров'я, захист неповнолітніх, підтримку материнства і батьківства, подвійні кар'єри, механізми забезпечення доброчесності, незалежного вирішення спорів і захисту персональних даних. Запропоновано організаційно-правову модель «держава – спортивна федерація – клуб/організатор» із чітким розмежуванням компетенцій, механізмами координації, контролю, комплаєнсу та незалежного розгляду скарг. Розроблено систему процесних індикаторів моніторингу з перспективою переходу до показників результативності.

Висновки. Встановлено, що спортивні федерації виконують ключову функцію інтеграції соціальних політик, забезпечуючи трансформацію норм публічного права у відтворювані практики діяльності суб'єктів спорту. Запропонована модель має практичне значення для підвищення ефективності управління, передбачуваності рішень, підзвітності та довіри до інституцій спорту. Вона може бути використана як методологічна основа для розроблення внутрішніх регламентів федерацій, типових договорів, страхових програм, політик безпечного середовища та процедур моніторингу. Подальші дослідження мають бути спрямовані на апробацію моделі та верифікацію індикаторів у різних видах спорту.

Ключові слова: соціальний захист спортсменів, сталий розвиток спорту, спортивні федерації, safeguarding, спортивне врядування.

Yuriy Kryzskyi, Oleksandr Pyzhov

SOCIAL PROTECTION OF ATHLETES IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SPORT: THE ROLE OF SPORTS FEDERATIONS IN ENSURING ORGANIZATIONAL AND LEGAL MECHANISMS

Abstract. The professionalisation and commercialisation of modern sport intensify the risks of injury, psychological exhaustion, contractual instability, and athletes' legal vulnerability, necessitating the development of a comprehensive system of social protection. Existing regulation remains fragmented due to the coexistence of public law norms and the internal rules of sports organisations, as well as the uneven institutional capacity of sports federations to ensure standards, monitor their implementation, and provide access to effective legal protection.

Materials and methods. The aim of this study is to examine the role of sports federations as institutional integrators of athletes' social protection within the framework of sustainable sport development and to develop organisational and legal mechanisms for its implementation. The methodology combines a systems approach, doctrinal legal analysis, comparative legal analysis, and legal modelling to construct a multi-level governance architecture.

Results. Athletes' social protection is defined as a comprehensive set of legal, organisational, financial, and medical-psychological guarantees, covering labour and quasi-labour relations, insurance and compensation, medical support, mental health, safeguarding, protection of minors, maternity and paternity support, dual careers, integrity mechanisms, independent dispute resolution, and personal data protection. An organisational-legal model of "state – sports federation – club/organiser" is proposed, featuring a clear allocation of competences, coordination and control mechanisms, compliance tools, and independent complaint-review procedures. A system of process-based monitoring indicators is developed, with the potential to evolve into performance indicators.

Conclusions. The findings indicate that sports federations perform a key integrative function in aligning social policies and transforming public law requirements into replicable practices. The proposed model has practical significance for improving governance efficiency, decision predictability, accountability, and trust in sport institutions. It may also serve as a methodological basis for developing internal federation regulations, standard contracts, insurance programmes, safe-environment policies, and monitoring procedures. Further research should focus on testing the proposed model and validating the indicators across different sport contexts.

Keywords: athletes' social protection, sustainable sport development, sport federations, safeguarding, sport governance.

Кризський Ю., Пижов О. Соціальний захист спортсменів у системі сталого розвитку спорту: роль спортивних федерацій у забезпеченні організаційно-правових механізмів

Sport Science Spectrum. 2026; 3: 49–55

DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2026-3-7>

Kryzskyi Yu., Pyzhov O. Social protection of athletes in the sustainable development of sport: the role of sports federations in ensuring organizational and legal mechanisms

Sport Science Spectrum. 2026; 3: 49–55

DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2026-3-7>

© Кризський Ю., Пижов О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Вступ. Сучасний спорт зазнає інтенсивної професіоналізації та комерціалізації, що супроводжується ущільненням календарів, зростанням тренувальних і змагальних навантажень, підвищенням ризиків гострих і хронічних травм, накопиченого стомлення та психоемоційного виснаження. До спектра вразливостей додаються контрактна нестабільність, асиметрія переговорної сили у трансферних процесах, нерівність доступу до медичного, психологічного та соціального супроводу між видами спорту, рівнями змагальності та регіонами. Особливих гарантій потребують неповнолітні спортсмени, жінки у спорті, спортсмени з інвалідністю та представники нижчих ліг, для яких критичними є політики безпечного середовища, недопущення насильства й домагань, захист материнства і батьківства, а також доступ до програм подвійної кар'єри та підтримки під час переходу після завершення активних виступів. За цих умов соціальний захист спортсменів постає не факультативною опцією, а системною передумовою добробуту, чесної конкуренції та довіри до інститутів спорту [2; 16].

Сталий розвиток у спортивній сфері розглядається як баланс результативності, безпеки, добробуту та соціальної справедливості у межах інституційно спроможного управління. Він включає гармонізацію спортивних цілей зі стандартами охорони здоров'я та праці, дотриманням прав людини, принципами недискримінації та інклюзії, а також прозорістю фінансування й підзвітністю органів управління. У фокусі – цикли життя спортсмена: від дитячо-юнацького спорту та ранньої спеціалізації до етапів пікової кар'єри і посткар'єрного переходу. Відповідно, рамка сталості має охоплювати медичні протоколи та страхування, політики психічного здоров'я і safeguarding, механізми запобігання насильству, освіту та подвійні кар'єрні траєкторії, реінтеграцію після травм і завершення кар'єри, а також незалежні механізми вирішення спорів і захисту прав [18].

Наявне регулювання часто фрагментоване: співіснують норми трудового і соціального права та масив внутрішніх правил спортивних організацій, що по-різному тлумачаться і застосовуються. Спостерігається нерівна спроможність федерацій щодо нормотворення, нагляду, фінансування захисних механізмів і забезпечення доступу спортсменів до правової допомоги. Поширені проблеми включають відсутність або формальний характер стандартних контрактів і страхових програм, слабкі процедури запобігання насильству та домаганням, недостатню захищеність неповнолітніх, прогалини у політиках психічного здоров'я, нестачу незалежних інституцій для розгляду скарг, а також брак уніфікованих індикаторів моніторингу виконання соціальних зобов'язань [9].

Мета дослідження полягає у концептуалізації ролі спортивних федерацій як інституційних інтеграторів соціального захисту спортсменів у системі сталого розвитку спорту. У межах цього підходу пропонується: виокремити мінімальні стандарти соціального захисту (трудова та контрактні гарантії, страхування і компенсації, медичні й психологічні протоколи, safeguarding і захист неповнолітніх, недискримінація, підтримка материнства і батьківства, подвійна кар'єра, незалежне вирішення спорів); обґрунтувати організаційно-правову модель багаторівневого

забезпечення із розподілом функцій між державою, національними федераціями та клубами; окреслити фінансові інструменти реалізації та механізми комплаєнсу; запропонувати індикатори якості і моніторингу, придатні для впровадження і порівняння у різних видах спорту та юрисдикціях. Така структура дозволяє поєднати правові імперативи й автономію спортивного самоврядування в цілісну систему захисту прав і добробуту спортсменів.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження слугували наукові публікації з проблематики соціального захисту спортсменів у контексті сталого розвитку спорту, спортивного врядування та меж автономії спорту, а також праці, що висвітлюють safeguarding, психічне здоров'я, подвійні кар'єри, процедури належного процесу у спортивних спорах і роль федерацій як інституційних інтеграторів стандартів.

Методологія ґрунтувалася на поєднанні системного підходу, формального та порівняльно-правового аналізу, методів узагальнення й правового моделювання. Системний підхід застосовано для конструювання багаторівневої архітектури «держава – спортивна федерація – клуб/організатор» та опису механізмів координації, контролю і підзвітності між рівнями. Формально-юридичний метод використано для визначення співвідношення імперативів публічного права з внутрішніми нормами спортивних організацій і для виокремлення критеріїв допустимості спортивних обмежень (легітимна мета, необхідність, пропорційність, належна процедура та ефективне оскарження). Порівняльно-правовий аналіз і метод операціоналізації дозволили трансформувати загальні принципи соціального захисту у відтворювані інструменти федерацій та систему індикаторів комплаєнсу, придатних для поетапного впровадження і моніторингу на рівні виду спорту.

Результати дослідження та їх обговорення. Соціальний захист спортсменів доцільно визначати як системно впорядкований комплекс правових, організаційних, фінансових та медико-психологічних гарантій, спрямованих на збереження життя і здоров'я, забезпечення гідних і безпечних умов спортивної діяльності, недискримінаційний доступ до підтримки, захист доходів і правових інтересів, а також на супровід освітньо-професійних траєкторій під час активної кар'єри та в період переходу після її завершення. Рамка соціального захисту спирається на права людини, стандарти охорони праці й здоров'я, принципи недискримінації та найкращих інтересів дитини, а також на інституційну спроможність спортивного врядування. Вона є міждисциплінарною за змістом і багаторівневою за структурою, поєднуючи імперативи публічного права з внутрішніми нормами спортивних організацій та договірними інструментами [19].

У змістовому вимірі рамка охоплює принаймні такі компоненти. По-перше, трудові та квазітрудова гарантії, включно з письмовими договорами, прозорими умовами відбору й участі, справедливими процедурами припинення співпраці, належними відпустками і механізмами вирішення спорів. По-друге, страхування від травм, інвалідності та втрати працездатності, а також механізми компенсацій і доступ до високоякісної реабілітації. По-третє, безперервний медичний супровід, що охоплює превенцію, скринінг, протоколи допуску до змагань, ведення випадків

черепно-мозкових травм, критерії повернення до тренувань і змагань. По-четверте, політики психічного здоров'я, що забезпечують конфіденційні канали допомоги, кризові протоколи, профілактику вигорання та підтримку після травм і під час посткар'єрного переходу. По-п'яте, безпечне середовище: safeguarding-політики, заборона насильства, домагань і булінгу, незалежні механізми подання скарг, верифікація персоналу, навчання відповідальних осіб. По-шосте, спеціальний захист неповнолітніх – перевірка тренерського складу, правило подвійної присутності дорослих, узгоджені комунікаційні канали з батьками, обмеження обсягів навантаження, гарантії освітньої безперервності. По-сьоме, захист материнства і батьківства – недискримінаційні умови участі, медичні та організаційні адаптації, облік потреб вагітних спортсменок і спортсменів-батьків. По-восьме, захист доходів, у тому числі своєчасність виплат, прозорі бонуси, мінімальні соціальні стандарти, а для професійного спорту – елементи пенсійного або накопичувального забезпечення. По-дев'яте, подвійна кар'єра, що гарантує сумісність спорту з освітою і професійною підготовкою, включно з академічними адаптаціями та кар'єрним консультуванням. По-десяте, інструменти доброчесності та антидопінгові процедури з належними гарантіями процесу і правом на незалежний розгляд. Поперечною вимогою для всіх компонентів є захист персональних даних і конфіденційної інформації, мінімізація обсягів збирання даних і контроль доступу [15].

Структурно рамка реалізується на трьох взаємопов'язаних рівнях. На державному рівні встановлюються імперативні норми публічного права у сферах праці, охорони здоров'я та безпеки, соціального страхування, недискримінації, захисту дітей, персональних даних і споживачів. На рівні національних федерацій конкретизуються стандарти і процедури, ухвалюються обов'язкові політики безпечного середовища, медичні та етичні протоколи, типові договори, механізми ліцензування та нагляду, а також створюються незалежні органи розгляду скарг. На рівні клубів і організаторів здійснюється практичне впровадження: призначення відповідальних осіб, проведення навчань, ведення журналів інцидентів, забезпечення доступу до медичної та психологічної допомоги, реалізація програм подвійної кар'єри та посткар'єрної підтримки [10].

Окремого розгляду потребують межі автономії спорту та імперативи публічного права. Автономія спортивного самоврядування визнається легітимною у питаннях правил змагань, технічних регламентів, спортивної класифікації і внутрішньої дисципліни, однак не може обмежувати дію законів, що захищають життя і здоров'я, працю, рівність, недоторканність та найкращі інтереси дитини. У колізійних ситуаціях пріоритет мають імперативні норми публічного права, а спортивні правила підлягають гармонізації з ними. Критеріями допустимості спортивних обмежень виступають легітимна мета, необхідність і пропорційність, наявність належної процедури, передбачуваність наслідків, забезпечення права на ефективне оскарження у незалежному органі та уникнення конфлікту інтересів між органами обвинувачення і розгляду справ. У сфері праці та соціального забезпечення застосовуються мінімальні державні стандарти, які не можуть бути звужені внутрішніми

правилами; у сфері захисту неповнолітніх, недискримінації та запобігання насильству внутрішні політики федерацій мають доповнювати, а не замінювати законодавчі гарантії; у сфері захисту даних діють вимоги щодо правомірності обробки, мінімізації та безпеки інформації. Таким чином, автономія спорту реалізується в межах, визначених правом, а ефективна рамка соціального захисту спортсменів передбачає чітку вертикаль відповідальності, прозорі механізми контролю та нагляду і доступні маршрути правового захисту для всіх категорій спортсменів [6].

Спортивні федерації виконують функцію системних інтеграторів політик соціального захисту спортсменів, поєднуючи нормотворення, контрактну стандартизацію, фінансово-страхові інструменти, незалежне вирішення спорів та комплаєнс. Їхня інституційна спроможність визначає, наскільки розрізнені вимоги публічного права, міжнародних стандартів і внутрішніх спортивних правил перетворюються на узгоджені й відтворювані процедури на рівні клубів, команд і змагань [1].

На рівні федерацій формується повний нормативний контур: статутні положення, дисциплінарні та змагальні регламенти, кодекси поведінки і доброчесності, політики безпечного середовища (safeguarding), медичні протоколи та стандартизовані процедури, а також політики у сфері психічного здоров'я. До змісту зазначених актів доцільно включати: визначення ролей і відповідальності посадових осіб; вимоги до кваліфікації медичного й тренерського персоналу; процедури допуску/відсторонення від змагань; критерії повернення до тренувань; мінімальні стандарти для роботи з неповнолітніми; заборону насильства та домагань і порядок подання скарг; правила конфіденційності та захисту персональних даних; механізми взаємодії з державними органами у разі інцидентів. Важливими є технічні стандарти безпеки інфраструктури, протоколи інформованої згоди та обов'язкові навчальні модулі для всіх ліцензіатів (спортсменів, тренерів, суддів, адміністраторів) [20].

Федерації мають встановлювати типові форми договорів зі спортсменами і тренерами з уніфікованими мінімальними гарантіями: медичне страхування і доступ до реабілітації; оплачувані відпустки, включно з навчальними; положення щодо вагітності та батьківства; недискримінаційні адаптації умов участі; протоколи щодо травм і повернення до змагань; умови розірвання договору та порядок врегулювання спорів. Стандартні положення повинні включати вимоги до прозорості виплат, заборону реталіації за подання скарг, правила щодо конфлікту інтересів, захист персональних даних, а також мінімальні гарантії підтримки подвійної кар'єри (освітні відпустки, гнучкі графіки, академічні адаптації). Для неповнолітніх – окремі додатки з участю законних представників, обмеженнями навантажень і захистом освітньої безперервності [12].

У компетенції федерацій – проектування централізованих страхових програм та фондів солідарності для покриття витрат на лікування, реабілітацію, а також на випадок стійкої втрати працездатності. Ефективними є моделі колективного страхування із співфінансуванням з боку ліг і клубів, механізми швидких виплат у разі настання страхового випадку, прозорі регламенти підтвердження витрат і аудит використання коштів. Для

спортсменів елітного рівня доцільними є накопичувальні інструменти довгострокового забезпечення, для дитячо-юнацького спорту – окремі пули з нижчою франшизою та розширеними превентивними програмами [7].

Процедури оскарження і вирішення спорів. Федерації забезпечують інституційно відокремлені механізми правового захисту: інститут омбудсмена спортсменів із чітким мандатом і процесуальними гарантіями; незалежні дисциплінарні та апеляційні органи; етичні ради для справ, пов'язаних із насильством, домаганнями та конфліктом інтересів. Ключовими є вимоги до незалежності складу, відсутності сумнішів функцій обвинувачення і розгляду, передбачуваності процедур, розумних строків, доступності правової допомоги та захисту викривачів.

Функції нагляду охоплюють ліцензування клубів і змагальних операторів за соціальними критеріями, щорічні декларації дотримання політик, планові та позапланові аудити, а також систему індикаторів якості. Базові метрики: наявність і практична реалізація політик безпечного середовища; частка персоналу, що пройшов обов'язкове навчання; дотримання протоколів медичного допуску і повернення до змагань; показники інцидент-менеджменту (час реагування, частка завершених розслідувань); охоплення страховими програмами; виконання вимог щодо подвійної кар'єри. Санкційна шкала має бути градуйована – від приписів і штрафів до зняття ліцензії – з прозорими критеріями та правом на апеляцію. До складу комплаєнс-інструментів доцільно включити регулярне оприлюднення агрегованих звітів, зовнішній наглядовий комітет, а також канали конфіденційних повідомлень про порушення з гарантіями захисту від переслідувань [17].

Як інтегратори політик спортивні федерації повинні забезпечувати міжвідомчу взаємодію з медичними, соціальними, освітніми структурами та органами захисту дітей, а також організовувати безперервні програми підготовки і підвищення кваліфікації для тренерів, суддів, адміністраторів і медичного персоналу. Інституційна сталість підтримується через поетапне впровадження стандартів, пілотні проєкти, обмін практиками між видами спорту та механізми фінансового стимулювання для клубів, що демонструють високий рівень дотримання соціальних критеріїв [11].

Узгоджене виконання зазначених функцій перетворює федерацію з номінального регулятора на дієвого гаранта прав і добробуту спортсменів, забезпечуючи баланс між автономією спортивного самоврядування та імперативами публічного права, підзвітність інституцій і відтворюваність соціальних стандартів у межах сталого розвитку спорту.

Для узгодження описаних вище функцій федерації із вимогами публічного права та практичними обмеженнями на рівні клубів доцільно перейти від переліку інструментів до чіткої архітектури управління. Така архітектура має одночасно забезпечувати нормативну визначеність, операційну відтворюваність і підзвітність рішень, розмежовуючи ролі держави, національних федерацій і безпосередніх організаторів спорту. Саме цю логіку конкретизує модель організаційно-правового забезпечення у форматі трьох взаємопов'язаних рівнів.

Модель передбачає розподіл повноважень і відповідальності між трьома взаємопов'язаними

рівнями управління – держава, спортивна федерація, клуб/команда/організатор – з чіткими зонами компетенції, механізмами координації та контролю. Така архітектура забезпечує узгодження імперативів публічного права із внутрішніми спортивними правилами, перетворюючи загальні принципи соціального захисту спортсменів на відтворювані практики [14].

Рівень 1 – держава. Держава встановлює мінімальні імперативи, які мають загальнообов'язкову силу для всіх суб'єктів спорту, незалежно від організаційно-правової форми та рівня змагань. Йдеться про норми трудового і соціального права (оформлення правовідносин, мінімальні гарантії оплати, відпусток, охорони праці), вимоги безпеки та охорони здоров'я (медичний допуск, протоколи дій у разі травми, доступ до реабілітації), захист персональних даних, захист дітей і недискримінацію. На цьому рівні формуються податково-страхові рамки: правила обов'язкового чи добровільного страхування від нещасних випадків та інвалідності, можливі пільги для програм подвійної кар'єри, механізми співфінансування профілактичних медичних оглядів. Держава також забезпечує зовнішній нагляд за дотриманням прав неповнолітніх, процедурою розгляду скарг у випадках насильства чи домагань, координує взаємодію з правоохоронними та соціальними службами, гарантує доступ до правової допомоги. У разі колізій пріоритет мають норми публічного права, а спортивні регламенти підлягають гармонізації з ними [8].

Рівень 2 – спортивна федерація. Федерація деталізує стандарти соціального захисту у вигляді обов'язкових для ліцензіатів політик і процедур. До ядра належать: політики безпечного середовища (safeguarding) з визначенням відповідальних осіб і каналів повідомлень; медичні протоколи та критерії повернення до змагань; політики психічного здоров'я і доступу до конфіденційної допомоги; освітні та кар'єрні модулі для забезпечення подвійної кар'єри. Федерація ухвалює типові договори спортсменів і тренерів з мінімальними соціальними гарантіями (страхування, реабілітація, оплачувані відпустки, положення щодо вагітності й батьківства, адаптації графіків навчання/змагань), визначає процедури розірвання договорів і незалежного вирішення спорів (омбудсмен спортсменів, дисциплінарні та апеляційні органи, етичні ради). У її компетенції – механізми примусу й нагляду: ліцензування клубів за соціальними критеріями, обов'язкова звітність щодо впровадження політик, планові та позапланові аудити, санкційна шкала за невиконання (приписи, штрафи, обмеження участі, зняття ліцензії) з правом апеляції. Федерація також проєктує компенсаційно-страхові інструменти (централізовані страхові програми, фонди солідарності/травм, механізми швидких виплат), забезпечує навчання всіх категорій ліцензіатів, публікує агреговані щорічні звіти про інциденти, заходи реагування та індикатори дотримання [4].

Рівень 3 – клуб/команда/організатор. На операційному рівні здійснюється практичне впровадження стандартів. Кожен клуб або організатор змагань затверджує локальний план соціального захисту з призначенням відповідальних осіб, описом процедур інформованої згоди і конфіденційності, алгоритмами скринінгу готовності до участі, наявністю аптечки та планом дій у надзвичайних

ситуаціях (маршрути евакуації, контакти екстрених служб, порядок документування інцидентів). Ведуться журнали інцидентів і перенаправлень до медичних/психологічних/соціальних служб, забезпечується доступ до психологічної допомоги, організовується реінтеграція після травм за затвердженими критеріями повернення до тренувань і змагань. Для неповнолітніх діють спеціальні протоколи: перевірка персоналу, подвійна присутність дорослих, узгоджена комунікація з батьками, обмеження обсягів навантаження, гарантії освітньої безперервності. Клуби забезпечують виконання типових договорів, прозорість виплат, відсутність реталіації за подання скарг, організують регулярні тренінги з безпеки, недискримінації та захисту даних, подають у федерацію звіти за визначеними індикаторами [5].

Зв'язність рівнів забезпечується стандартизованими каналами обміну інформацією, уніфікованими формами обліку (інформована згода, чек-листи безпеки, журнали інцидентів, реєстри перенаправлень), чітко визначеними вікнами звітності та правилами доступу до даних. Персональні дані обробляються за принципами правомірності, мінімізації та безпеки. Для аналітики використовуються деперсоналізовані масиви. Федерація надає методичний супровід клубам, агрегує показники на рівні виду спорту і здійснює порівняльний аналіз для виявлення вузьких місць. Держава забезпечує можливість зовнішнього аудиту критичних інцидентів та координацію міжвідомчого реагування.

На державному рівні доцільно фіксувати відповідність законодавчим вимогам і доступність механізмів правового захисту. На рівні федерацій – наявність і дієвість політик (частка ліцензіатів, охоплених навчанням; дотримання медичних протоколів; час реагування на інциденти; покриття страховими програмами; показники подвійної кар'єри). На клубному – процесні метрики виконання (інформована згода, скринінг, план дій у надзвичайних ситуаціях, перенаправлення і їх результативність, утримання участі спортсменів після травм). Поетапне впровадження індикаторів із наступним розширенням до результативних і ефективних показників знижує навантаження на систему та підвищує надійність управлінських рішень [13].

Узгоджене функціонування трьох рівнів формує єдине поле стандартів і відповідальності, забезпечує прозорість процесів, передбачуваність рішень і доступні маршрути правового захисту для спортсменів. Така модель підвищує інституційну спроможність системи спорту реалізовувати соціальний захист як невід'ємний складник її сталого розвитку.

Системний соціальний захист спортсменів є базовою передумовою сталого розвитку спорту, оскільки саме людський капітал визначає довгострокову результативність і конкурентоспроможність спортивної екосистеми. Узгоджені гарантії безпеки й гідних умов діяльності (медичний супровід, протоколи повернення, психічне здоров'я, safeguarding, захист неповнолітніх, недискримінація, подолання насильства й домагань, підтримка материнства/батьківства, подвійна кар'єра, захист доходів і даних) зменшують вибуття через травми й виснаження, підвищують утримання у системі, розширюють воронку таланту та зміцнюють довіру до інституцій. Економічно це

проявляється у кращому співвідношенні «витрати запобігання – витрати наслідків»: централізовані страхові та компенсаційні механізми, прозорі договори й незалежні процедури розв'язання спорів знижують транзакційні витрати, репутаційні ризики й правову невизначеність, відповідаючи сучасним очікуванням щодо екологічної, соціальної та управлінської відповідальності [3].

Висновки. Запропонований теоретико-методологічний аналіз дозволив операціоналізувати соціальний захист спортсменів як невід'ємний складник сталого розвитку спорту та подолати фрагментарність регулювання шляхом виокремлення ролі спортивних федерацій як інституційних інтеграторів. Концептуалізація трикомпонентної рамки (правової, організаційної та фінансової) у поєднанні з багаторівневою архітектурою «державна – спортивна федерація – клуб/організатор» забезпечує логічний перехід від загальних публічно-правових імперативів до відтворюваних процедур на місцях, підвищує передбачуваність управлінських рішень і формує вертикаль підзвітності.

Визначений мінімальний стандарт соціального захисту (трудові та контрактні гарантії, медичні й психологічні протоколи, safeguarding і захист неповнолітніх, недискримінація, підтримка материнства/батьківства, подвійна кар'єра, незалежне вирішення спорів, захист даних) у поєднанні з інструментами федерацій – типовими договорами, ліцензуванням за соціальними критеріями, політиками безпечного середовища, централізованими страховими механізмами та процедурами комплаєнсу – створює практичну основу для зменшення ризиків травматизму, виснаження та конфліктності правовідносин, а також для розширення та утримання таланту у системі.

Сформована система індикаторів процесу й дотримання (наявність і реалізація політик, охоплення навчанням, виконання медичних протоколів, час реагування на інциденти, страхове покриття, показники подвійної кар'єри та утримання) забезпечує керований моніторинг без надмірного тягаря збору даних і запускає цикл безперервного вдосконалення. Поєднання цих індикаторів з прозорими процедурами звітування, аудитом і санкційною шкалою уможливило масштабування належних практик у різних видах спорту та юрисдикціях.

Практичний ефект запропонованої моделі полягає у перетворенні федерацій з номінальних регуляторів на дієвих гарантів прав і добробуту спортсменів, що гармонізує автономію спортивного самоврядування з імперативами публічного права та відповідає сучасним критеріям відповідального управління. Обмеження дослідження пов'язані з його концептуальним характером, що зумовлює необхідність подальшої практичної апробації моделі, верифікації запропонованих індикаторів і нарощування інституційної спроможності суб'єктів системи соціального захисту спортсменів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з практичною апробацією запропонованої організаційно-правової моделі на рівні окремих видів спорту, верифікацією системи індикаторів її ефективності та оцінюванням інституційної спроможності спортивних федерацій, клубів і організаторів змагань до впровадження відповідних стандартів.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кризський Ю., Пижов О. Громадський сектор у системі спорту: нормативно-правовий та інституційний аспект. *Sport Science Spectrum*. 2025. № 2. С. 12–18. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-2-2>
2. Пиждова М. О., Пиждов О. М. Спорт як особлива сфера зайнятості: деякі питання. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. № 1. С. 21–24. <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.1.4>
3. Barbu M. C., Popescu M. C., Burcea G. B., Costin D.-E., Popa M. G., Pășărin L.-D., Turcu I. Sustainability and social responsibility of Romanian sport organizations. *Sustainability*. 2022. Vol. 14. No. 2. Article 643. <https://doi.org/10.3390/su14020643>
4. Bayle E. Governance, regulation and management of global sport organisations. Routledge. 2024. <https://doi.org/10.4324/9781003462118>
5. Carneiro-Miller S. E., DiStefano L. J., Singer S. M., Register-Mihalik J. K., Stearns R. L., Casa D. J. Emergency action plans in secondary schools: Barriers, facilitators, and social determinants affecting implementation. *Journal of Athletic Training*. 2020. Vol. 55. No. 1. P. 80–87. <https://doi.org/10.4085/1062-6050-484-18>
6. Duval A. Lost in translation? The European Convention on Human Rights at the Court of Arbitration for Sport. *International Sports Law Journal*. 2022. Vol. 22. P. 132–151. <https://doi.org/10.1007/s40318-022-00221-6>
7. Fiege L. The social protection of Olympic elite athletes in Europe: A human right trapped between international commitment and domestic institutionalisation? *International Sports Law Journal*. 2025. Vol. 25. P. 234–256. <https://doi.org/10.1007/s40318-025-00323-x>
8. Gouveia M., Pinho M., Pires P. B. Occupational safety and injury risk in professional football: The Portuguese framework in comparative perspective. *Safety*. 2025. Vol. 11. No. 4. Article 113. <https://doi.org/10.3390/safety11040113>
9. Gurgis J. J., Kerr G. A. Sport administrators' perspectives on advancing safe sport. *Frontiers in Sports and Active Living*. 2021. Vol. 3. Article 630071. <https://doi.org/10.3389/fspor.2021.630071>
10. Kihl L. A. Sport integrity systems: A recommended system for promoting and safeguarding sport integrity. In A. Geeraert & F. van Eekeren (Eds.), *Good governance in sport: Critical reflections*. Routledge. 2021. P. 167–179. <https://doi.org/10.4324/9781003172833-13>
11. Lane A., Murphy N., Regan C., Callaghan D. Health promoting sports club in practice: A controlled evaluation of the GAA Healthy Club Project. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021. Vol. 18. No. 9. Article 4786. <https://doi.org/10.3390/ijerph18094786>
12. O'Leary L., Seltmann M., Smokvina V. Elite athletes and worker status. *Industrial Law Journal*. 2025. Vol. 54. No. 2. P. 248–277. <https://doi.org/10.1093/indlaw/dwae025>
13. MacPherson E., Battaglia A., Kerr G., Wensel S., McGee S., Milne A., Principe F., Willson E. Evaluation of publicly accessible child protection in sport education and reporting initiatives. *Social Sciences*. 2022. Vol. 11. No. 7. Article 310. <https://doi.org/10.3390/socsci11070310>
14. Rich K. A., Losardo D. L. Community sport organizations, regional governance, and sport policy implementation in Ontario, Canada. *Frontiers in Sports and Active Living*. 2025. Vol. 7. Article 1549966. <https://doi.org/10.3389/fspor.2025.1549966>
15. Rumbold J. L., Newman J. A., Higham A. J., Davis L., Stirling A. Protecting the welfare of individuals operating in organized sport. *Frontiers in Sports and Active Living*. 2025. Vol. 7. Article 1580898. <https://doi.org/10.3389/fspor.2025.1580898>
16. Stambulova N. B., Ryba T. V., Henriksen K. Career development and transitions of athletes: The International Society of Sport Psychology position stand revisited. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. 2021. Vol. 19. No. 4. P. 524–550. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2020.1737836>
17. Star S., Kelly S. Examining procedural fairness in anti-doping disputes: A comparative empirical analysis. *International Sports Law Journal*. 2022. Vol. 22. P. 217–240. <https://doi.org/10.1007/s40318-022-00222-5>
18. Tuakli-Wosornu Y. A., Kirby S. L. Safeguarding reimagined: Centering athletes' rights and repositioning para sport to chart a new path. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 13. Article 815038. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.815038>
19. Tuakli-Wosornu Y. A., Goutos D., Ramia I., Galea N. R., Mountjoy M. L., Grimm K., et al. "Knowing we have these rights does not always mean we feel free to use them": Athletes' perceptions of their human rights in sport. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*. 2022. Vol. 8. Article e001406. <https://doi.org/10.1136/bmjsem-2022-001406>
20. Viollet B., Chamorro J.-L., Coignet B. From sport policy to national federation sport policy: An integrative literature review and conceptualisation attempt. *Sustainability*. 2023. Vol. 15. No. 4. Article 2949. <https://doi.org/10.3390/su15042949>

REFERENCES

1. Kryzskiy, Yu., & Pyzhov, O. (2025). Hromadskiy sektor u systemi sportu: normatyvno-pravoviy ta instytutnyi aspekt [The public sector in the sports system: Regulatory and institutional aspects]. *Sport Science Spectrum*. 2025. No. 2. P. 12–18. DOI: 10.32782/spectrum/2025-2-2 [in Ukrainian].
2. Pyzhova, M. O., & Pyzhov, O. M. (2024). Sport yak osoblyva sfera zainiatosti: deaki pytannia [Sport as a special sphere of employment: Some issues]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. No. 1. P. 21–24. DOI: 10.32844/2618-1258.2024.1.4 [in Ukrainian].
3. Barbu, M. C., Popescu, M. C., Burcea, G. B., Costin, D.-E., Popa, M. G., Pășărin, L.-D., & Turcu, I. (2022). Sustainability and social responsibility of Romanian sport organizations. *Sustainability*. Vol. 14. No. 2. Article 643. <https://doi.org/10.3390/su14020643>
4. Bayle, E. (2024). *Governance, regulation and management of global sport organisations*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003462118>
5. Carneiro-Miller, S. E., DiStefano, L. J., Singer, S. M., Register-Mihalik, J. K., Stearns, R. L., & Casa, D. J. (2020). Emergency action plans in secondary schools: Barriers, facilitators, and social determinants affecting implementation. *Journal of Athletic Training*. Vol. 55. No. 1. P. 80–87. <https://doi.org/10.4085/1062-6050-484-18>
6. Duval, A. (2022). Lost in translation? The European Convention on Human Rights at the Court of Arbitration for Sport. *International Sports Law Journal*. Vol. 22. P. 132–151. <https://doi.org/10.1007/s40318-022-00221-6>
7. Fiege, L. (2025). The social protection of Olympic elite athletes in Europe: A human right trapped between international commitment and domestic institutionalisation? *International Sports Law Journal*. Vol. 25. P. 234–256. <https://doi.org/10.1007/s40318-025-00323-x>
8. Gouveia, M., Pinho, M., & Pires, P. B. (2025). Occupational safety and injury risk in professional football: The Portuguese framework in comparative perspective. *Safety*. Vol. 11. No. 4. Article 113. <https://doi.org/10.3390/safety11040113>
9. Gurgis, J. J., & Kerr, G. A. (2021). Sport administrators' perspectives on advancing safe sport. *Frontiers in Sports and Active Living*. Vol. 3. Article 630071. <https://doi.org/10.3389/fspor.2021.630071>
10. Kihl, L. A. (2021). Sport integrity systems: A recommended system for promoting and safeguarding sport integrity. In A. Geeraert & F. van Eekeren (Eds.), *Good governance in sport: Critical reflections*. Routledge. P. 167–179. <https://doi.org/10.4324/9781003172833-13>
11. Lane, A., Murphy, N., Regan, C., & Callaghan, D. (2021). Health promoting sports club in practice: A controlled evaluation of the GAA Healthy Club Project. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Vol. 18. No. 9. Article 4786. <https://doi.org/10.3390/ijerph18094786>
12. O'Leary, L., Seltmann, M., & Smokvina, V. (2025). Elite athletes and worker status. *Industrial Law Journal*. Vol. 54. No. 2. P. 248–277. <https://doi.org/10.1093/indlaw/dwae025>
13. MacPherson, E., Battaglia, A., Kerr, G., Wensel, S., McGee, S., Milne, A., Principe, F., & Willson, E. (2022). Evaluation of publicly accessible child protection in sport education and reporting initiatives. *Social Sciences*. Vol. 11. No. 7. Article 310. <https://doi.org/10.3390/socsci11070310>
14. Rich, K. A., & Losardo, D. L. (2025). Community sport organizations, regional governance, and sport policy implementation in Ontario, Canada. *Frontiers in Sports and Active Living*. Vol. 7. Article 1549966. <https://doi.org/10.3389/fspor.2025.1549966>
15. Rumbold, J. L., Newman, J. A., Higham, A. J., Davis, L., & Stirling, A. (2025). Protecting the welfare of individuals operating in organized sport. *Frontiers in Sports and Active Living*. Vol. 7. Article 1580898. <https://doi.org/10.3389/fspor.2025.1580898>
16. Stambulova, N. B., Ryba, T. V., & Henriksen, K. (2021). Career development and transitions of athletes: The International Society of Sport Psychology position stand revisited. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. Vol. 19. No. 4. P. 524–550. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2020.1737836>
17. Star, S., & Kelly, S. (2022). Examining procedural fairness in anti-doping disputes: A comparative empirical analysis. *International Sports Law Journal*. Vol. 22. P. 217–240. <https://doi.org/10.1007/s40318-022-00222-5>

18. Tuakli-Wosornu, Y. A., & Kirby, S. L. (2022). Safeguarding reimagined: Centering athletes' rights and repositioning para sport to chart a new path. *Frontiers in Psychology*. Vol. 13. Article 815038. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.815038>
19. Tuakli-Wosornu, Y. A., Goutos, D., Ramia, I., Galea, N. R., Mountjoy, M. L., Grimm, K., et al. (2022). "Knowing we have these rights does not always mean we feel free to use them": Athletes' perceptions of their human rights in sport. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*. Vol. 8. Article e001406. <https://doi.org/10.1136/bmjsem-2022-001406>
20. Viollet, B., Chamorro, J.-L., & Coignet, B. (2023). From sport policy to national federation sport policy: An integrative literature review and conceptualisation attempt. *Sustainability*. Vol. 15. No. 4. Article 2949. <https://doi.org/10.3390/su15042949>

Дата першого надходження статті до видання: 27.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.06.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.09.2026

Кризький Ю., <https://orcid.org/0009-0001-4607-6807>, kryzskyi.yurii@gmail.com

Пишов О., <https://orcid.org/0000-0003-1802-3035>, opyzhov@uni-sport.edu.ua

Національний університет фізичного виховання і спорту України, 03150, Київ, вул. Фізкультури, 1, Україна.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Kryzskyi Yu., <https://orcid.org/0009-0001-4607-6807>, kryzskyi.yurii@gmail.com

Pyzhov O., <https://orcid.org/0000-0003-1802-3035>, opyzhov@uni-sport.edu.ua

National University of Ukraine on Physical Education and Sport, 03150, Kyiv, Fizkul'tury str., 1, Ukraine.